

Hitit-Kadeş Satranç Takımı

Hitit-Kadeş Satranç Takımı

VAKIF19'dan dünya barışına tarihi bir imza.

VAKIF19 Çorumlular Vakfı olarak ilimizin ve ülkemizin kültürel değerlerine sahip çıkmak adına projeler üretiyoruz. Eski Ortadoğu'nun 2 süper gücü Hitit ve Mısır ülkeleri arasındaki mücadeleyi sonlandıran meşhur Kadeş Savaşı'ndan esinlenen **Hitit-Kadeş Satranç Takımı Projesi** bunlardan bir tanesidir.

Günümüzden yaklaşık 3295 yıl önce Kuzey Suriye topraklarında Hitit ve Mısır arasında çıkan Kadeş Savaşı'nın tarihte ilk yazılı antlaşma olan Kadeş Barış Antlaşması ile sonlanması sonrasında Anadolu topraklarında hep barış hakim olmuştur. Bizde hazırlamış olduğumuz bu proje ile Hitit ve Mısır uygarlıkları arasında imzalanan antlaşma da olduğu gibi tüm dünyaya barış ve kardeşlik mesajımızı uluslararası bir oyun olan satranç üzerinden verebilmek için Hitit ve Mısır uygarlıklarının maddi kültür belgelerinden ilham alınan bir satranç takımı projesi tasarladık.

"Yurtta Sulh, Cihanda Sulh"
K. Atatürk

Alper Bilan

Vakıf 19 Çorumlular Vakfı
Yönetim Kurulu Başkanı

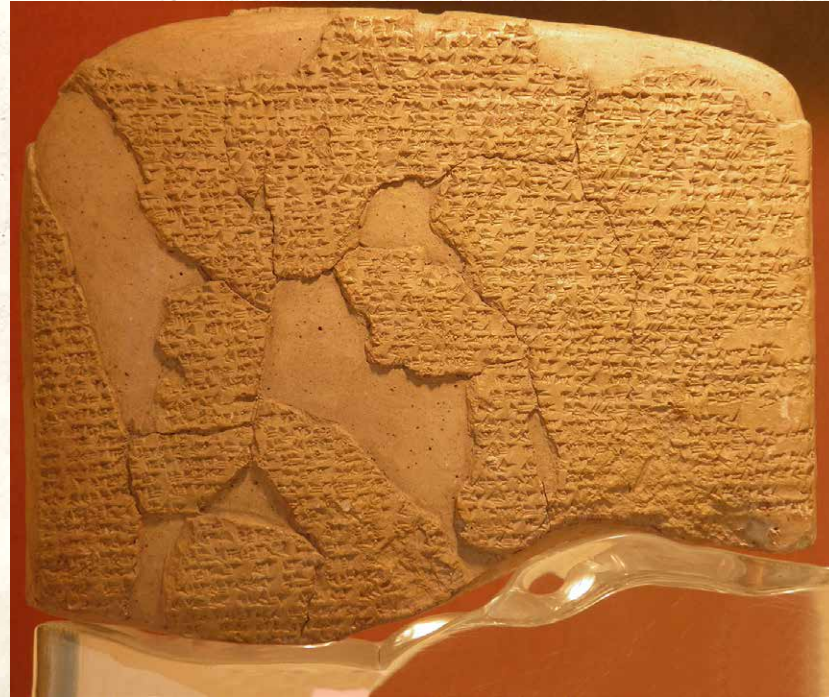

Kadeş Savaşı

Kadeş savaşı Eski dünya'nın en önemli askeri hareketlerinden biridir. Hitit kralı II. Muvatallî'nin saltanatı süresince Mısır istikrarsız Amarna Döneminden kurtulmuş ve Mısır Firavunları I.Seti ve II.Ramses'in yönetiminde Suriye'de kaybettikleri nüfuzlarını tekrar geri kazanmak için girişimlere başlamışlardı. Babası I. Ramses gibi savaşçı bir kral olan I. Seti (M.Ö.1305 – 1290) , Karnak Tapınağındaki yazıtlara göre, Doğu Akdeniz'de Mısır garnizonlarını tekrar ele geçirmiş, Fenike kentlerini işgal etmiş ve bölgeye yaptığı seferinin sonucunda Hititlerle resmi olmayan bir antlaşma yapmış ve hakimiyetini kabul ettirmişti. Daha I. Seti zamanında hem Amurru Ülkesi hem de Kadeş civarındaki topraklar muhtemelen zorla Hititlerden koparılmıştı. Bu durum Hitit ile Mısır arasında çatışmaya dönüştü ve Seti bundan muzaffer çıktı. Başlangıçtaki bu başarılarından cesaret alan II.Ramses birkaç sene sonra (M.Ö.1275) muazzam bir orduyla II.Muvatallî ile karşılaşmak üzere Kadeş'e doğru yola çıkar. Mısır ordusunun yaklaşık 25.000 askerden oluşan Amon, Re, Ptah ve Seth adında dört birliği vardı. II. Ramses'in yazıtlarına göre Hitit kralı II.Muvatallî, Kadeş'teki savaş alanına kendi kuvvetlerinden başka aralarında Kaşka'nında olduğu 19 müttefiğinden topladığı birlikleri getirmişti. Mısır kaynaklarına göre Hitit kuvvetleri 37.000 yaya ve 3500 savaş arabası birliğinden oluşmuştur. Bunlardan savaş arabalı birliklere II. Muvatallî, piyadelere ise III. Hattuşili komuta etmiştir. Savaşın başlangıcında Hititler avantajlı duruma gelse de II.Ramses karşılık vererek yenilgiden kurtulur. Taraflar birbirlerine üstünlük sağlayamaz. Ancak Amurru ve Kadeş Krallıkları tekrar Hitit hakimiyetine girer. Kadeş Savaşı Mısır kaynaklarında firavun II. Ramses' i öven birçok anlatım ve tasvire konu olmuştur. Bu tasvir ve anlatımlar Karnak, Luksor ve Abu Simbel tapınaklarının duvarlarında da yer alır.

III. Hattuşili ve Mısır ile Barış Antlaşması

Hitit kralı III. Hattuşili zamanında Orta Assur, Hurri kökenli Hanigalbat üzerindeki baskısını artırmış ve Suriye'de yayılma politikası güdmeye başlamıştı. Bölgede I.Salmanasar komutasındaki Assur saldırıları, Hattuşili'nin II.Ramses ile barış görüşmelerini başlatması için özendirici olur ve sonuçta Ramses'in saltanatının 21. yılında (M.Ö.1260) bir eşitlik antlaşması imzalanır. Savaş ve politika deneyimine sahip III. Hattuşili'nin Mısır ile anlaşarak barış yapmasında Orta Assur hanedanlığının Suriye'ye yayılma politikasının etken olduğu düşünülmektedir. Bölgede II Muvatallî döneminden ve Kadeş savaşından bu yana II. Ramses hüküm sürüyordu. III. Hattuşili, Babil ve Asur hükümdarları ile olduğu gibi bilinçli olarak II.Ramses'le de hükümdarlar arası olağan diplomatik ilişkilerini sürdürdü. Hattuşili adları geçen hükümdarlara ve Mısır firavununa elçiler yolluyor, armağanlar veriyor ve böylece hükümdarlığının yasal olduğunun altını çiziyordu. Bu dönemde Hitit Kralı I. Şuppiluliuma'dan bu yana süre gelen anlaşmazlıklara son verip, savaş durumunu sona erdirmeye ve Mısır ile barış yapma zamanı gelmişti. Süper güçler arası ünlü Kadeş antlaşması, Assur-Babil dilinde yapılan ve her iki tarafın da kardeşçe ilişkilerden ötürü duydukları memnuniyeti vurguladıkları, tarafların antlaşma nedeniyle birbirlerine verecekleri hediyelerden söz ettikleri bir yazışmaydı. Eşitlik ilkesine dayanan antlaşmanın orijinali gümüş bir tablet üzerine yazılmıştı. Ancak orijinali günümüze ulaşmamıştır. Antlaşma günümüzde Hattuşa'da açığa çıkarılan akadça nüsha (İstanbul Şark Eserleri Müzesinde) dışında, Mısır Karnak'taki Ramesseum'daki steller üzerinde hiyeroglifle kaleme alınmış kopyalarıyla tanınmaktadır. Kadeş Barış Antlaşması, tarihte şimdiye kadar tam metni bilinen uluslararası ilk barış antlaşmasıdır. Kadeş antlaşması ile Mısır ve Hatti arasındaki eski dostluğu tazelemek, hükümdarlar arası barış ve iyi kardeşliği sonsuz kılmak amaçlanmıştır. Antlaşmada ayrıca saldırı-mazlık sözü de bulunur.

MISIR TAŞLARI

Kral Tutankamon / Şah

Sülale krallarından Tutankamon'un Mısır'da krallar vadisinde bulunan mezar odasında, altın tabutun içindeki mumyanın üzerinde ele geçen altın maske. Kahire müzesinde korunuyor.

9 yaşında tahta geçen Tutankamon, M.Ö.1333-1323 yılları arasında hüküm sürmüştür ve genç yaşta ölmüştür. Krallığı sırasında Mısır tapınakları yeniden canlandırılmış, tapınakların arazi, personel ihtiyaçları giderilmiş ve tanrı heykelleri yenilenmiştir. H.Carter tarafından 1922 yılında krallar vadisinde keşfedilen mezarında açığa çıkarılan ölü hedyeleri, dünyanın en önemli hazinelerinden sayılmaktadır.

Kraliçe Nefertiti / Vezir

XVIII. sülale krallarından Akhenaton'un eşi Kraliçe Nefertiti büstü (yaklaşık M.Ö.1340) . Kireçtaşı, Yüks.50 cm. Amarna'da ele geçmiştir. Berlin Mısır Müzesi.

Mısır'ın en güçlü kadınlarından biri olan Nefertiti'ye ait meşhur büst, Tell - el Amarna'da Alman arkeologların kazılarında, şehrin kuzey bölümünde, heykeltıraş Thutmose'nin atölyesinde ele geçmiştir. Dünya şaheserlerinden sayılan büst, kraliçenin iç duygularını, gizli gururunu, zeka ve bilgeliğini yansıtır. Büstte çok renklilik ve oranlarda ahenk, uyum mevcuttur. Kraliçe karakteristik başlığı ve diademiyle tasvir edilmiştir. Heykeltıraş, kraliçenin güzel görünüşünün altında gizli dünyasını da kireçtaşına yansıtmayı başarmıştır.

HİTİT TAŞLARI

Kral Tasviri / Şah

Hitit Kral tasviri (tasarım) Atletik yapılı, İri kulaklı, iri burunlu, badem gözlü, geniş kaşlı ve örgülü bele uzanan saçını iki sıra diadem süslüyor. Vücudunu ince V yakalı bir giysi kaplıyor. Fizyonomi, Hitit İmparatorluk Dönemi tasvir sanatındaki tanrı ve kral heykellerine göre oluşturulmuştur. Hitit kaya anıtlarında, ortostatlarda, kült odalarında, metal kült kaplarında ve mühür baskılarında kabartma kral tasvirleri görülmektedir. taş ya da metal heykel sanatında kral tasvirlerine çok rastlanmaz. Eski Hitit döneminden itibaren kabartma sanatında görülen kral tasvirlerinin uzun saçları, yuvarlak başlıkları, diademleri, uzun kulaklarda yuvarlak küpeleri, kısa ya da uzun giysileri ve el de taşınan krallık asası vurgulanmıştır.

Güneş Tanrıçası Tasviri / Vezir

Uzun manto biçimli giysili, kurs biçimli geniş başlıklı tanrıça, kucağında çıplak çocuğu ile aslan ayaklı tahtında otururken betimlenmiştir. Hitit kabartma sanatında gösterilen kraliçelerin bir kısmının kurs biçimli başlığı ve uzun giysisi, Schimmel tanrıçasının başlık ve giysi özelliğini bize hatırlatır.

Büyük kraliçe ya da Egemen kraliçe ünvanları ile Hitit kralına eşit konumda olan kraliçeler, ülkede hükmetme yetkisi olan, dış politikaya karar veren, devletlerarası hukukta söz sahibi, krallığın bağımsız bir kadın temsilcisi olarak yer alırlar. Arkeolojik ve filolojik belgelerden, kralın yanında kraliçenin memleket işlerinde, politikada, dini merasimlerde, vakıf, bağış, yönetmelik yazdırmak gibi görevlerini, zaman zaman bağımsız olarak yerine getirme yetkisinin olduğu anlaşılmaktadır. Kraliçe diğer taraftan Güneş Tanrıçası'nın baş rahibesidir.

MISIR TAŞLARI

Tanrıça Bastet / At

Tanrıça Bastet'i simgeleyen Eski Mısır bronz kedi heykeli, M.Ö.1.Bin. orijinali British Museum'da korunuyor.

Kedi ile özdeşleştirilen Tanrıça Bastet, güneş tanrısı Ra'nın kızıdır. Hamilelik ve doğurganlık tanrıçası olan Bastet aynı zamanda evleri kötü ruhlardan ve hastalıklardan korur. Bastet aynı zamanda Aşağı Mısır'ın koruyucusudur. Kutsal kentinin Kahire'nin kuzeyindeki Bubastis olduğu bilinen Bastet, bazen kedi başlı kadın bazen kedi formunda gösteriliyor. Eski Mısır'da Tanrıça Bastet'in onuruna tapınaklarda beslenen kediler ve kedi heykelleri mevcuttu. Kedi heykellerinin çoğu M.Ö.600 civarına tarihlenmektedir. Heykellerin bazılarının boynunda koruma ve iyileştirmeyi temsil eden bir pektoral bulunmaktadır. Diğer taraftan Mısırlılar kutsal saydıkları evcil kedilerini ölüme mumyalatarak gömmüşlerdir.

Şahin Tanrı Horus / Fil

Şahin-Tanrı Horus'un heykeli. Mısır Edfu'da Horus Tapınağı'nın ana girişinde hipostil salon'da ele geçmiştir. Tapınak M.Ö.237 yılında inşa edilmiştir.

Tanrı Horus Eski Mısır'ın en önemli tanrılarından. Mısır dilinde adı hor olarak ta geçer. Tanrı Osiris ve İsis'in oğludur. Güneş veya sabah yıldızı olan sağ gözü gücü, ay veya akşam yıldızı olan sol gözü şifayı temsil eder. Horus'un gözü her şeyi bilen ve gören bir gözdür. Horus sadece gökyüzünün tanrısı değil aynı zamanda kralın hanedanlığının koruyucusu ve kutsal krallığın simgesidir. Firavunlar kendilerini Horus'un dünyadaki temsilcileri olarak da görürler. Horus'un kutsal kenti Hierakonpolis'tir. Buradaki tapınakta yapılan araştırmalarda, Horus'a ait kıymetli madenlerden yapılmış kült eşyaları ele geçmiştir.

HİTİT TAŞLARI

Aslan Heykelciği / At

Boğazköy, Aslanlı kapı, aslan tasviri, Hitit imparatorluk Çağı. (Oyun taşında sadece yele ve baş kısmı gösterilmiştir). Naturalist tarzda işlenmiş erkek aslan figürü. Aslanın yele hatları gösterilmiş, kulaklar kalp biçimli ve kübik burunludur. Açık ve saldırgan anında betimlenmiş ağız ve dışarı sarkık dili Hitit aslanları için tipiktir. Gözleri kakmadır. Önasya'da aslanlar koruma ve bezeme amacıyla sıklıkla işlenirler. Boğazköy Yukarı Şehir kapısında protom tarzda işlenmiş aslan da koruyucu bir görev üstlenmiştir. Kapı aslanı, M.Ö.14/13. yüzyıl Hitit aslanlarının tipik özelliklerini taşımaktadır.

Tanrı Heykelciği / Fil

Amasya Doğan-tepe Hitit tanrı heykelciği, bronz, yükseklik 21,5 cm, Amasya Müzesi leserin orijinali ayakta durur pozisyonda, bedene yapışık V yakalı bir gömlek ve kemerli kısa eteklikle gösterilmiştir, Hitit İmparatorluk Çağı, Yaklaşık 13.yy.

Hitit tanrısını temsil eden madeni heykelcik, Hitit kült envanter metinlerinden öğrendiğimize göre bir tapınağa adak olarak sunulmuştur. Dik duran tanrı heykelciğinin ikonografik kimliği vurgulanmamıştır. Erkek tanrı boynuzsuz bir sivri külahla betimlenmiştir. "savaşan tanrı" duruşundadır. Genç tanrı olasılıkla Fırtına/Hava tanrısını ya da savaşan bir tanrıyı temsil etmektedir.

MISIR TAŞLARI

Dikilitaş / Obelisk / Kale

Dikilitaş/Obelisk. Eski Mısır dilinde tekhen olarak adlandırılan, kare, dikdörtgen dipli, ince ve uzun, yukarı doğru incelen gövdeli, uç kesimleri piramit biçimli, genelde tapınakların girişine bir çift olarak dikilen, yükseklikleri 30 metreye kadar değişen, bir olayın veya şahsın anısına dikilmiş anıtsal taşlardır. Dikilitaşların dört yüzünde hiyeroglifle yazılmış güneş tanrısı ve kralların anısına yazılmış dini yazıtlar bulunur. Dikilitaşların erken örneklerinin dördüncü sülale zamanına ait olduğu bilinmektedir. Dikilitaşların çoğu Mısır dışına, Avrupa, Amerika ve İngiltere'ye kadar götürülmüşler, çeşitli meydanlara ve parklara yeniden dikilmişlerdir.

Tanrı Anubis / Piyon

Çakal başlı Tanrı Anubis. Ölüm ve mumyalama tanrısı, Eski Mısır'lılar ölenlerin bedenlerinin öteki dünya için korunması gerektiğine inanıyorlardı. Tanrı Anubis, tüm ölüleri ve mezarları korur ayrıca Ölülerin yeraltına yolculuğunun sorunsuz geçmesini sağlardı. Ayakta veya otururken tasvir edilen köpek ya da çakal başlı Anubis hem yeraltı tanrısı hem de ölülere öteki dünyada yol gösteren tanrıdır. Siyah çakal başlı görünümü, mezarların etrafında çakalların dolaşmasından kaynaklanmaktadır.

HİTİT TAŞLARI

Sur Kulesi / Kale

Boğazköy'de ele geçen ve 15/14.yüzyıla tarihlenen bir kabinin ağır kenarı üzerinde yer yer alan savunma duvarlarına bağlı kule modeline göre tasarlanmış Hitit sur kulesi.

En iyi örnekleri Boğazköy'de açığa çıkarılan sandık duvar sistemiyle inşa edilmiş surlar, belirli aralıklarla (15-25 m) kulelerle donatılmıştı. Yaklaşık olarak 3-4 metrelik taş temellerin üzerine kerpiç tuğlalarla inşa edilen yüksek kulelerin ahşap kirişleri, yan yana dar pencereleri ve en üstteki uçları yuvarlatılmış, üçgen mazgalları tasvir sanatında bir kaç örnekle görmekte ve bir fikir edinebilmekteyiz. Mimari'de Hititlerin savunma sistemini oluşturan sur ve kulelerin I.Hantili zamanından (M.Ö.16. yüzyıl) itibaren geliştirildiği bilinmektedir.

Kral Kapısı Savaşçı / Piyon

Boğazköy Hattuşa Kral kapısındaki savaşçı figür (orijinalinde ayaklara kadar gösterilmiş) Hitit İmparatorluk Çağı.

Boğazköy Kral Kapısı kabartması, Yukarı Şehir'de, şehrin iç tarafına bakmaktadır. Kısmen yarı plastik, kısmen kabartma olarak işlenen figürün başında yanaklıklılı ve sorguçlu, boynuzlu miğferi mevcuttur. Belden üst kısmı çıplak figür bir elinde sap delikli balta tutar. Figürün kısa eteğinin kemerine kabzası hilal biçimli bir kılıç eklenmiştir. Savaşçı figürün kimliği tartışmalıdır. Eski Boğazköy Hafirleri onun bir kral olduğunu düşünerek kapıya kral kapısı adını vermişlerdir. Kimi araştırmacılar miğferdeki boynuz tasvirine göre onun bir savaşçı tanrı, olasılıkla IV. Tudhaliya'nın koruyucu tanrısı Şarruma olduğunu kabul ederler.

Hitit-Kadeş Satranç Takımı

Vakıf 19 orumlular Vakfı için hazırlanmış bu çalışma,
tamamen el iřçilięi ile üretilmiř
sınırlı sayıya sahip koleksiyon eserinden biridir.

01 / 10

Yapım: Vakıf 19

Fikir: Alper Bilan

Vakıf 19 Yönetim Kurulu Başkanı

Bilimsel destek: Prof. Dr. Tayfun Yıldırım

Sanatsal destek: Hüsna Diřbudak

3D model, uygulama ve görselleřtirme: Erdem Altun

VAKIF19

www.vakif19.com